

הלכות נזקי ממון פרק ד

א. הכונס צאן לדיר, ונעל בפניהן בדלת שיכולה לעמד ברוח מצויה, ויצאת והזיקה פטור. ואם אין הדלת יכולה לעמד ברוח מצויה, או שהיו כותלי הדיר רעועין הרי לא נעל בפניהן כראוי; ואם יצאת והזיקה, חייב: ואפלו חתרה ויצאת, ואפלו נפרצה מחצה בלילה, או פרצוה לסטים בעל הצאן חייב.

ב. היתה מחצה בריאה, ונפרצה בלילה, או שפרצוה לסטים, ויצאת והזיקה פטור. הוציאוה לסטים, והזיקה הלסטים חייבין.

ג. הפורץ גדר לפני בהמת חברו, ויצאת והזיקה אם היה גדר חזק ובריא, חייב; ואם היה כותל רעוע פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים. וכן הנותן סם המות לפני בהמת חברו פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים.

ד. המעמיד בהמת חברו על גבי קמתו של חברו, המעמיד חייב לשלם מה שהזיקה. וכן אם הכישה עד שהלכה לקמת חברו, והזיקה זה שהכישה חייב.

ה. המוסר בהמתו לשומר חנם, או לנושא שכר, או לשוכר, או לשואל נכנסו תחת הבעלים; ואם הזיקה, השומר חייב. במה דברים אמורים, בזמן שלא שמרוה כלל. אבל אם שמרוה שמירה מעלה כראוי, ויצאת והזיקה השומרין פטורין, והבעלים חייבין. שמרוה שמירה פחותה אם שומר חנם הוא, פטור; ואם שומר שכר או שוכר או שואל הוא, חייבין.

ו. הניחה בחמה אפלו חתרה ויצאת והזיקה, חייב זה שהניחה שם: שכיון שהניחה בחמה הרי היא מצטערת ובורחת, ועושה כל שאפשר לה לעשות.

ז. מסר בהמתו לחרש שוטה וקטן אף על פי שהיה השור קשור, הבעלים חייבין: שדרכו של שור וכיוצא בו להתיר הקשר, ולצאת ולהזיק. אפלו שמרוה שמירה מעלה, וחתרה ויצאת והזיקה הבעלים חייבים.

ח. מסר שורו לחמשה, ופשע בו אחד מהן, ויצא והזיק אם אינו משתמר אלא בחמשותף, זה שפשע בשמירתו חייב; ואם משתמר בשארן, אלו הנשארין חייבין.

ט. שאלו בחזקת תם, ונמצא מועד אם ידע השואל שהוא נגחן, הבעלים משלמים חצי נזק: שכל מקום שהוא הולך, הרי שם בעליו עליו. והשואל משלם חצי נזק שאפלו היה תם כשעלה בדעתו, חצי נזק היה משלם: שהרי ידע שהוא נגחן. ואם לא ידע השואל שהוא נגחן אין השואל חייב כלום, והבעלים משלמין נזק שלם.

י. שאלו כשהוא תם, והועד בבית השואל, והחזירו לבעליו חזר לתמותו: הואיל ונשתנת רשותו, בטלה ההעדה והבעלים משלמין חצי נזק; והשואל פטור, שהרי החזירו.

יא. שומר שקבל עליו שמירת גוף הבהמה בלבד, אבל לא שמירת נזקיה, והזיקה פטור מלשלם, והבעלים חייבין לשלם. קבל שמירת נזקיה, והזיקה חייב השומר; ואם הזיקה פטור, והבעלים עושין דין עם המזיק.

יב. מסר השומר לשומר אחר השומר הראשון, חייב לשלם

לְנֶזֶק: שֶׁהַשׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חַיִּב; וְהָרִי הַנֶּזֶק אוֹמֵר לוֹ לָמָּה לֹא שִׁמַּרְתָּ אֶתְּהָ בַּעֲצָמְךָ וּמָסַרְתָּ לְאַחֵר, שֶׁלֹּם לִי אֶתְּהָ וְלֶךְ עֲשֵׂה דִין עִם הַשׁוֹמֵר שֶׁמָּסַרְתָּ לוֹ אֶתְּהָ. מָסַרְהָ הַשׁוֹמֵר לְבָנוֹ, אוֹ לְבֶן בֵּיתוֹ, אוֹ לְמַסְעָדוֹ נִכְנָסוּ תַּחַת הַשׁוֹמֵר, וְחַיִּבִּין.

יג. כָּל שׁוֹמֵר שֶׁנִּתְחַיֵּב לְשֵׁלֶם, וְאֵין לוֹ, וְהָיָה הַמְּזִיק תָּם, שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק מְגוּפּוֹ הָרִי הַנֶּזֶק מְשַׁתֵּלֵם מִן הַבְּהֵמָה שֶׁהִזִּיקָהּ, וַיִּשְׁאַר דְּמֵי מָה שֶׁגָּבַה הַנֶּזֶק חֹב עַל הַשׁוֹמֵר לְבַעַל הַבְּהֵמָה.

יד. כָּל בְּהֵמָה שֶׁהִזִּיקָה פְּרוֹת מִחֻבְרִין, מְשַׁעֲרִין מָה שֶׁהִזִּיקָה בְּשָׂשִׁים; וּמְשַׁלֵּם זֶה שֶׁנִּתְחַיֵּב לְשֵׁלֶם, בֵּין הַבְּעָלִים בֵּין הַשׁוֹמְרִים.

טו. כִּיצַד: הָרִי שֶׁאָכְלָה בֵּית סָאָה, שֶׁמִּין שָׂשִׁים בֵּית סָאָה בְּאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה כַּמָּה הָיָה שׁוּוֹה, וְכַמָּה הוּא שׁוּוֹה עֲתָה אַחֵר שֶׁנִּפְסְדָה בּוֹ הַסָּאָה; וּמְשַׁלֵּם הַשָּׂאָר. וְכֵן אִם אָכְלָה קָב אוֹ רִבְעָה, אֶפְלוּ קָלַח אֶחָד שֶׁמִּין אוֹתוֹ בְּשָׂשִׁים.

טז. אָכְלָה פְּרוֹת גְּמוּרִין שְׂאִין צְרִיכִים לְקַרְקַע, מְשַׁלֵּם דְּמֵי פְּרוֹת גְּמוּרִין בְּשׁוּיָיָהֶן: אִם סָאָה, דְּמֵי סָאָה; וְאִם סָאֲתִים, דְּמֵי סָאֲתִים. הָרִי שֶׁאָכְלָה פְּרוֹת דָּקָל אֶחָד, וְכֵן הַקּוּצֵץ פְּרוֹת דָּקָל חִבְרוּ וְאָכְלָן אִם הָיָה דָּקָל רוּמִי וְכִיּוּצָא בּוֹ, שְׂאִין הַתְּמָרִים שְׁלוֹ יָפוֹת מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּשָׂשִׁים עַל גִּב הַקַּרְקַע; וְאִם דָּקָל פְּרָסִי הוּא וְכִיּוּצָא בּוֹ, שֶׁהַתְּמָרִים שְׁלוֹ יָפוֹת בְּיוֹתֵר מְשַׁעֲרִין הַדָּקָל בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ כַּמָּה הָיָה שׁוּוֹה, וְכַמָּה הוּא שׁוּוֹה עֲתָה.